

Mindennapi etnicitás II.

A nemzeti történelem tényei és mítoszai, avagy hogyan mentegeti egy hazafias vasutas a hazafiatlan kijelentéseit.

Milyen következményekkel járhat, ha a korabeli amatőr történelembúvár olyan tényekkel szembesül, amelyek megkérdőjelezzik a Horthy korszak magyar etnicitást preferáló nemzetiesítő narratíváját? Amint lejjebb olvashatjuk, egy ilyen esetből etnikusan jelölt esemény és hazafiatlansági fegyelmi ügy lett.

A mindennapi nézeteltérések vagy konfliktusok könnyen etnicizálhatók. Nem csak a klasszikus esetben, amikor etnikumok, pontosabban azok képviselői állnak egymással szemben; az etnicitás gyakran egy esetleges interakció során képződik meg. Ahhoz tehát, hogy egy cselekedet vagy esemény etnikus jelöltséget szerezzen, nem szükséges az önazonosító, identitás-felmutató aktus. Elegendő, ha valamilyen egészen banális ok, pl. egy félreértés áll a háttérben, amely előhívja az etnikai sztereotípiákat. Az ilyen eseteknek azután súlyos következményei is lehetnek, mint pl. Tomassich Ernő műszaki tanácsos esetében.

Tomassichot 1935. február 1-jén vádolta meg a MÁV Igazgatóság elnöke megbotránkoztató és hazafiatlan kijelentések miatt. Előző év szeptemberében, egy bizottsági megbeszélés szünetében osztrák vasutasok a magyar állami jelképekről tettek fel kérdéseket, melyekre Keresztesi Ferenc intéző, a szombathelyi üzletvezetőség csoportvezetője válaszolt. Tomassich bekapcsolódott a beszélgetésbe, és a hivatalos nemzetállami történelemszemlélettel össze nem egyeztethető állításokat fogalmazott meg Erdély és a Felvidék hovatartozását, valamint az Anjou-kori országterület nagyságát illetően. Kijelentései felháborították és heves vitára ingerelték a jelenlévő magyar vasutasokat, egyikük, a szomszéd szobában tartózkodó irodai segédtiszt akár tettlegességre is ragadtatta volna magát, ha az ügy nem hivatalos helyiségben történik meg.

A magyar királyi államvasutak igazgatóságánál szervezett
elsőfoku fegyelmi bíróság.

1/ef.b.szám.

935.

F e g y e l m i b í r ó s á g i h a t á r o z a t .

A magyar királyi államvasutak igazgatóságánál szervezett elsőfoku fegyelmi bíróság a magyar királyi államvasutak igazgatósága által 4109/1935 sz. a. hozzáutalt fegyelmi ügyben Budapesten, 1935 évi március hó 5 napján a nyilvánosság kizárásával megtartott szóbeli tárgyalás után, amely tárgyaláson dr. Czillinger Loránd főtanácsos mint elnök, dr. Simányi József titkár mint előadó bíró, dr. Berényi Dániel tanácsos, Bars István tanácsos, Benzsay Károly intéző, mint szavazó bírósági tagok, végül Tomassich Ernő műszaki tanácsos mint terhelt voltak jelen, a vád és védelem meghallgatása után a következő

h a t á r o z a t o t

hozta :

A magyar királyi államvasutak igazgatóságánál szervezett elsőfoku fegyelmi bíróság Tomassich Ernő terheltet, aki 1880 év január 1 napján Bács-Bodrog vármegyében született, nős, 1 gyermek atyja, a magyar királyi államvasutak szolgálatában áll 1904 év augusztus hó 15 nap óta, beosztva Igazgatóság D. II. osztályába, fizetése havi 458 Pengő, a vád és következményei alól felmenti.

I n d o k o l á s :

A fegyelmi bíróság az eléje terjesztett vizsgálati iratok adataiból a következő tényállást állapította meg.

Tomassich Ernő műszaki tanácsos 1934 évi szeptember hó 18-án Szombathelyen az osztrák szövetségi vasutak kiküldötteivel tartott együttes értekezleten a falon függő magyar címer jelentősége és ma-

gyarázata körül támadt eszmecsere során egy milleniumi térképet említett, melyen Nyugatmagyarország, Északmagyarország és Erdély nem Magyarországához tartozónak van feltüntetve, s rosszaló hangon jegyezte meg hogy ez a térkép a trianoni békeszerződés megkötése alkalmával szerepet játszott. Ez alkalommal a következő kijelentéseket is tette. Mátyás király idejében sem Burgenland, sem Felsőmagyarország nem tartozott Magyarországhoz. Igaz a románoknak az a tanítása, hogy Erdély sem tartozott Magyarországhoz, mert ezt a magyar kiadásu térképek igazolják. Csak költői, eszményi sugallat az, hogy Nagy Lajos király idejében három tenger mosta Magyarország határait. A történelem folyamán a határok szinte 50 évenként változtak. Nem is kaphatjuk vissza Erdélyt, mert Erdély sohasem tartozott Magyarországhoz, így tanítja a mi földrajzunk.

D.főosztály igazgatója, mint terheltnek a fegyelmi eljárás elrendelésére jogosult felelősének vizsgálata adatai és terheltnek eddigi működése és magatartása alapján azt állapította meg, hogy a kijelentések nem történtek oly célzatossággal, amelyek súlyos következtetéseket és megállapításokat indokolnának. Nyilván azért foglalta el ezt az álláspontot, mert az eszmecsere kiindulópontja a terhelt oly értelmű kijelentése volt, amely szerint a meg nem felelő térképekkel magunk okoztuk a Trianonnál elvesztett országrészek elszakítását, tehát kijelentése nem hazafiatlan érzésből fakadt.

Ez okból a szolgálati főnökség terheltet a D.44033/934 sz.ügyiratban foglaltak szerint szigorúan megdorgálta és nyomatékosan utasította vagyis intette arra, hogy hivatalos kiküldetése alkalmával mindennemű politikai természetű magánbeszélgetéstől tartózkodjék, különösen idegen országbeli kiküldöttek jelenlétében. Mindezeket az említett ügyiratban írásba is foglalta.

Az igazgatóság 43675/915 sz.rendelkezése a fegyelmi vád el-

birálásánál is kimondja a büntetőjogi " non bis in idem " elvét és megállapítja, hogy büntetni ugyanazt a vétséget fegyelmi és adminisztratív úton nem lehet.

A 38/921 sz. igazgatósági elsőfoku fegyelmi bírósági határozat az ügyiratban leszögezett rosszalást is adminisztratív büntetésnek tekintette és ~~amx~~ ama vétség miatti vád alól - a melyre vonatkozólag a rosszalás kimondatott, - terheltet e címen felmentette.

Ezek alapján a fegyelmi bíróság a jelen esetben is fenntartotta ezt a gyakorlatot és ez esetben is adminisztratív úton kirótt büntetésnek minősítette a fegyelmi eljárás elrendelésére jogosult szolgálati főnökség által történt és ügyiratban lerögzített szigorú dorgálást és intó utasítást, s ehhez képest a " non bis in idem " elve alapján terheltet a vád és következményei alól felmentette.

Terhelt felfüggesztve nem volt, vizsgálati költség nem merült fel és így ily irányban intézkedni nem kellett.

K.m.f.

A m.kir.államvasutak igazgatóságánál szervezett
elsőfoku fegyelmi bíróság elnöke :

Fegyelmi meghallgatásain Tomassich tagadta a vádakat, s minden ismerőse által igazolható magyar hazafiságával, a nem szerencsés megfogalmazással, valamint „ellenforradalmi” elkötelezettségével mentegette magát. Vitatott állításairól védőiratában adott különös magyarázatot. Szerinte az ország feldarabolásához a hivatalos nemzeti történelmi szttenderdet alá nem támasztó régi földrajzi és etnográfiai térképek szolgáltattak érveket. Kitágítva ezt a dilemmát, a történelem iránt érdeklődő Tomassich szembekerült a történelmi források és a nacionalista múltszemlélet összeegyeztetésének problémájával. Megoldásként az ominózus térképek megsemmisítését javasolta, de könnyen beláthatjuk, kézenfekvő alternatíva lehetett volna a nemzeti történelem toposzainak felülbírlása is. Vagyis a kirobbant ideológiai vita indulatait bizonyosan a nacionalista érvelés hitelességi deficitje motiválta. A védőirathoz csatolt térképmellékleket sajnos nem tartalmazza a fegyelmi ügyirat.

1935. IV. 23.

Másolat a 16/1935.mfb.számhoz.

1935. VI. 26. anyag

Nagytekintetű II.foku Fegyelmi Biróság !

A m. kir. államasutak igazgatóságának az I.foku Fegyelmi Biróság által ellenem lefolytatott fegyelmi eljárás során hozott ítélete ellen beadott fellebbezésére mély tisztelettel az alábbi

V É D Ő I R A T O T

van szerencsém előterjeszteni.

Mindenekelőtt a nagytekintetű II.foku Fegyelmi Biróság előtt úgynevezően és határozottan kijelentem, hogy én sem a vád által mondott időben sem ezelőtt, sem azóta, sem soha magyar hazám ellen sértő, vagy magyar hazámnak ártó kijelentést nem tettem, ilyet a vád által mondott időben tenni szándékomban nem volt. - Én ilyen kijelentések megtételére képtelen vagyok, mert én magyar hazámat mindenkifelett és önfeláldozóan szeretem. - Hazafias magyar mivoltomat minden vasutas kartársam, aki ismer, igazolhatja. Ez alkalommal csupán két tényre kívánok hivatkozni.

1918-ban megalakult az a bizonyos forradalmi országos radikális párt, melynek oly gúszos szerep jutott Magyarországon történetében, és amelynek a vasutasok 99 %-a tagja volt. - Én e pártba terror ellenére sem léptem be, én akkor a hazafias keresztény tábornak és az ÉME tagja maradtam. -

A kommun alatt ellenforradalmár voltam. Ebbeli szereplésem közismert. - Ami ezek után az ellenem felhozott vádak lényegét illeti, legyen szabad először azt az esetet elmondani, amely miatt én a mi térképeinkre oly nagyon megharagudtam. -

1918. év nyarán, amikor még senki sem gondolta közülünk azt, hogy a világháborút el fogjuk veszíteni, én vakációt Zomborban nagybátyáménál töltöttem. - A mostohaanyámnak Zomborban háza volt, amelyben akkoriban egy szerb felekezeti tanító lakott. - Ez a tanító egy beszélgetés alkalmával azt mondta nekem, hogy mi hamarosan el fogjuk veszíteni a háborút, és hogy karácsonykor Magyarország déli része a szerbeké, Erdély a románoké, Felső-Magyarország pedig a cseheké lesz. - Én ennek az embernek akkor a szeme

közé nevettem, és monadásait örültségnek tartottam, de ő nem tágitott, és elmondta, hogy a szerbek és románok olyan magyar térképekkel rendelkeznek, amelyekkel alá tudják támasztani Magyarország e részére vonatkozó igényeit

Én akkor az egész dolgot elképzelhetetlennek és nevetségesnek tartottam és napi rendre tértem a dolog fölött, azonban akkor, amikor 1918. év őszre következett el és tényleg elvesztettük a háborút, és bennünket megszálltak, és a trianoni szerződés alapján úgy osztottak fel minket, ahogy azt az aszerb tanító nekem elmondotta, eszembe jutott ez a beszélgetés, elővettem ekkor én, ami térképeinket és a legnagyobb megütközéssel állapítottam meg, hogy minden úgy történt, ahogy nekem az a szerb tanító annakidején elmesélte

Én 1919 év elejétől a kommun bukásáig az anyalföldi tébolydába voltam bezárva, mert csak így menekültem meg a kummunisták kivégzésétől, ezért nem volt módomban ezt a térképügyet akkor bárkinek elmondani. - Amikor azonban a kommun bukása után kiszabadultam és pár napra rá a Máv. igazgatósági épület könyvtárszobájában mi ellenforradalmárok összejöttünk, már ezen az összejövetelen szóbahoztam ezt a térképügyet, amely akkor a jelenlevők előtt is általános felháborodást váltott ki. - Gyökössy Endre például azt mondotta ezekre a térképekre, hogy gyalázatosak, Homonnay Tivadar kijelentette, hogy ezt tudomására fogja hozni Klebelsbergnek. - Azóta is valahányszor alkalmam volt, mindig szóbahoztam azt az ügyet, mert én úgy vélem, hogy ezek a térképek igen nagyban hozzájárultak Magyarország feláradolásihoz, hogy ezek a térképeink még ma is károsak és hogy ezeket meg kellene semmisíteni és a közhasználatból ki kellene venni. -

Íde mellékelek állításaim igazolására egy csomó ilyen térképet. - Kevesen ismerik ezeket a térképeket, de akikkel megismertettem ezeket valamennyien megbotrínkoztak a térképeken, amelyekből nem nehéz megállapítani, hogy igen nagy szerpük lehetett akkor és ott, amikor és ahol Magyarország feláradolását határozták el. -

De nézzük meg e térképeket tüzetesen. -

Én úgy tanultam a történelemből, és azt hiszem közjogunk is úgy tanítja, hogy a M A G Y A R K I R Á L Y S Á G alatt m i n d i g a kár-

pátoctól a Duna, Dráva folyóig és nyugatra a Lajtáig terjedő e g é s z területet, szóval a háboru előtti Magyarország hatvanhárom vármegyéjét magában foglaló területét kell érteni.- Ezért, ha a történelem folyamán történetek is változások, e terület szempontjából, azokat mindig csak átmenetieknek legfeljebb ideiglenes megszállásuaknak, de mindig szorosan Magyarországhoz tartozóknak kellett tekinteni.- És mégis nézzük meg miként ábrázolják történeti térképeink ilyen esetekben a magyar királyságot.-

As 1./ alatt bemutatott térképen például a magyar királyság alig 1/4-eként van feltüntetve a helyes és a tulajdonképeni Magyarországnak. - E térkép Magyarország 2/3-át részére azt mondja, hogy az "török császárság" A 2./ alatt egy füzetet mutatok be, amelynek utolsó 12 oldala az utolsó 400 év történeti viszonyait ábrázolja.- Méltostassék megnézni ezeket a térképeket, hogy hogy van e térképeken a magyar királyság ábrázolva és hányszor van a térképeken Erdély mint Magyarországhoz szorosan tartozó rész feltüntetve.-

Szabad így feltüntetve ábrázolni Magyarországot, mikor mi mindig az ezeréves Magyarországról beszélünk.-

Nem lehetett volna a térképeket másképp tervezni, színezni, magyarázni. Például úgy, amint az a 3.szám alatti térképen van feltüntetve vagy ahhoz hasonlóan ?

Ha bárki a füzet utolsó 12 térképét vinné el bármely döntőbírószág elé, igazat adnának-e nekünk Erdélyre vonatkozó igényeink szempontjából ?

Mi hiába írjuk "Magyarország történeti joga Erdélyhez" című könyveinket, melyeket csak a szobatudósok olvasnak és amelyek a könyvtárak poros polcaira téve eltemetődnek és elfelejtődnek, ha ilyen történeti térképeket gyártunk és publikálunk.- Hiába van a Pesti Hírlapnak minden propagandája és Urmanczy-nak minden argumentuma a trianoni határok ellen, ha a térképeinkkel, amelyeknek megértéséhez semmiféle nyelvtudás nem kell, amelyek magától beszélnek, mi magunk szolgáltatjuk ellenségeink kezébe a fegyvereket.-

Ahogy a történeti térképeinkkel állunk, úgy bagyunk az etnográfiai

térképeinkkel is. - 4./ alatt bemutatok egy etnografiai térképet. - Ezt a térképet dr. Cholnoky Jenő a világhírű geográfus szerkesztette. - Ez a térkép egyenesen elképesztő. - Magyarország a magyar lakta területek szempontjából soha sem nézett ki így. - Még ma a trianoni felosztás után 16 év múlva sincs az egész történeti Magyarországnak olyan egyetlen talpalatnyi helye, vagy községe, vagy városa, ahol ne volna magyar ember található. - Ez a térkép olyan, mintha egyenesen a románok számára készült volna. - Hol volt Cholnoky józan esze és előrelátása, mikor ilyen teljesen hamis térképet készített, és hol volt a vallás és közoktatásügyi min. kir. miniszter, amikor a térképnek kiadását és publikálását engedélyezte? Hiszen, ha igazak volnának is Cholnoky-nak ebbeli megállapításai, még akkor sem lett volna szabad a térképeket így csinálni, kiadni és közzétenni. Mennyivel különb ezzel szemben dr. Brozik Károly-nak 6./ alatt becsatolt térképe, vagy pláne az immáron közsismert Lux Ernő és Dörner Jenő által szerkesztett térkép. - És még ma sem történt intézkedés az ilyen térképeknek a forgalomból való kivonására. -

Mint hogy én a térképeket hazánkra nézve károsaknak tartottam és tartom, ezért hoztam és hozom mindig szóba, ahol csak lehet és mikor alkalmam van, és a vád által említett napon is azért hoztam szóba - szerencsétlenül megfogalmazott bevezetéssel - hogy minél többen szerezzene tudomást a térképeink rossz és káros voltáról és hogy minél többen legyenek olyanok, akik a térképeknek megsemmisítését és forgalomból való kivonását szorgalmazzák. És hasonló térképek kiadását és közzétételét megakadályozzák, mert én ezekben a térképekben hazánk és a revízió nagy ellenségeit látom. -

Ami ezekután a vádiratban említett egyes szabályokat és kijelentéseimet illeti, ezekre az alábbiakban a következőket vagyok bátor előadni. -

Amikor a vádiratban említett költői elgondolásról szóltam, amaz ellenmondás jutott eszembe, amely a Nagy Lajos korát ábrázoló térkép és ama tanítás között áll fenn, hogy Magyarország

partjait három tenger mossa.- Én gyerek koromban úgy tanultam, hogy Nagy Lajos korában Magyarország partjait három tenger mossa, egy költeményben is így van ez elmondva /: példakép lásd a mellékelt olvasókönyv 81. oldalán és mit mutatnak a Nagy Lajos korát ábrázoló térképek. /: Lásd 7 mell./.

Ha logikusak akartunk volna lenni, akkor Magyarországot Nagy Lajos korát ábrázoló térképen vagy úgy kellett volna ábrázolni, ahogy tanítják, vagy ha úgy ábrázoltuk, amint rajzolva vannak, akkor úgy kellett volna tanítani ahogy ábrázoltuk.- Különben is helyesen és logikusan úgy kellett volna ábrázolni Magyarországot e térképen, ahogy tanultuk, mert ha pl. az 1608. korból ábrázoló térképen Magyarországot a tulajdonképpeninek 1/4-része ként ábrázoljuk, nem lett volna logikátlan Nagy Lajos birodalmát Magyarországgént feltüntetni.-

Ami ezt a kijelentésemet illeti, hogy Mátyás korában Nyugatmagyarország nem tartozott Magyarországhoz, utalok a történelemre. A Mátyás király és Frigyes császár között 1462. április havában kötött szerződésben az a kikötés foglaltatik, hogy Frigyes élete végéig megtartja Sopron kivételével Magyarország-i birtokait.- Ezt a súlyos megállapodást a magyar akkori országgyűlés jóváhagyta / lásd bővebben a kérdést Gróf Teleky a Hunyadiak kora című monografiájában és a magyar történelmi tankönyvekben, lásd egyebekben a legkönyvebben a Pallad Lexikon 12. kötet 411. oldalát, de lásd a csatolt 8. alatti térkép által megjelölt részét

Való tényt mondtam el akkor is, amikor azt állítottam, hogy Mátyás korában a felsőmagyarországi területek egy része nem tartozott Magyarországhoz, mert a történelem tanúsága szerint Giskra cseh zsoldos embereivel bitorolta e területeket hosszú időn keresztül, és csak a Mátyással való megbékülés után engedte át ezeket Magyarországra.-

Ami végül az Erdélyre vonatkozó kijelentésemet illeti, erre nézve utalok előbb említett 2. / alatt csatolt füzetben foglaltakra. E füzet utolsó 14 oldalán az utolsó négy száz év történelme van szerintem szerencsétlenül és rosszul ábrázolva. Méltóztassék ezeket a térképeket megnézni, hogy hogy van e térképeken Magyarország és Erdély ábrázolva és

Hányszor van a térképen Erdély mint a magyar királyság szoros tartozéka feltüntetve. E 400 év alatt Magyarország határai tizenkétféle képen lényegesen megváltozottak vannak feltüntetve, és a tizenkét változatban Erdély mindösszes kétszer van Magyarország szoros tartozékaként feltüntetve.-

Tekintetes II.foku Fegyelmi Biróság ! Én elismerem, hogy nem a legszerencsésebben megfogalmazott mondat szerkezettel és kifejezésekkel kapcsolódtam bele az akkori vitába- mennyivel másként hangzott volna, ha azt mondtam volna, hogy én is osztom dr. Köszeghy véleményét, mert mi olyan rossz történeti és néprajzi térképekkel rendelkezünk, hogyha azokat a románok ellenünk felhasználják, alig kaphatnánk vissza Erdélyt, mentéségre szolgáljon, hogy a német nyelvet meglehetősen gyengén birom, és hogy a kijelentésemet azok előtt az osztrákok előtt tettem, kikkel 10 év és jó baráti és tegesződő viszonyban vagyunk /: míg v.dr.Köszeghy titkár ur alig volt tán kétszer velünk:/, de a leghatározottabban kijelentem, hogy engem a vita folyamán semmiféle rossz hazafiatlan szándék nem vezetett, Ezért én már súlyosan megbűnhődtem. A m.kir.Államvasutak igazgatósága szigorúan megdorgált, megbüntetett 150.- pengővel, mert kizárt a karácsonyi és építési jutalomból. Eliszenvedtette velem egy fél éven át egy fegyelmi eljárás alá vont ember minden kinszenvedéseit és végül szegyenbe juttatott, mert a fegyelmi alávonás által kipellengéztetett.-

Hányszor és mivel akar engem a m.kir.államvasutak nagytekintetű Igazgatósága még ezért megbüntetni.

Mélyen tisztelt II.Foku Fegyelmi Biróság !

Az emberölésnek a véletlenségből, a gondatlanságból, az erős felindulásból stb.okozott emberölésen át a szánt szándékos gyilkossáig és a gyilkosságra való felbujtásig egész skálája van. A bíró az egyik esetben a tettest az emberölésért halállal bünteti, a másik esetben a tettest felmenti, mert a bíró az ítélet kihirdetése alapjául mindig a tettes szándékait és célját veszi zsinormértékül.-

Én mély tisztelettel hitemre és becsületemre kijelentem, hogy a vád tárgyát képező esetben a szándékaim tiszták és hazafiasak voltak.-

Kérem ezért a tekintetes II. Foku Fegyelmi Bíróságot, hogy engem
a bűn és következményei alól felmenteni méltóztassék.-

Budapesten 1935 évi április hó 23-án.-

Mély tisztelettel

Tomassich Ernő s.k.

műszaki tanácsos.

A hivatalos másolat hiteléül:

*Forrágy
Kéltérkép*

*A jelen védőirathoz mellékeltem
1.-8.) alattiakat átvettem.
Budapest, 1936. május 8. é.*

Tomassich Ernő

Jelzet: MÁV SZK Zrt. Archivum, FE.10015. 1/1935/efb. Védőirat, másolat a 16/1935/mfb. számhoz

Rátérve a bevezetőben feltett kérdésre, a Tomassich-ügy „nemzeti” vetületét úgy jellemezhetjük, mint egy potenciálisan etnikai jellegű, de kimondva nem etnicizált konfliktus utólagos etnikai nyilvánítását. Ebben a folyamatban fontos momentum, hogy idővel minden résztvevő módosította elítélő véleményét Tomassich hazafiságáról,

s inkább rapszodikus és ellenkezésre hajló természetének, mintsem meggyőződésének tudták be az inkriminált mondatokat. Ellenkező irányú volt viszont a terhelt viszonyulása, mert meglepő módon az etnicitást nem valamelyik feljelentő vagy tanú, hanem ő maga hozta be az utólagos értelmező diskurzusba. Úgy gondolta, hogy a bizottság őt nem ismerő, új tagjai azért értették szavait hazafiatlan, vagyis magyar nemzeti érdekeket sértő megnyilvánulásként, mert délszláv származásának vagy pánszláv identitásának hitték.¹ Arra hivatkozott tehát, hogy nem önmagában a magyar nemzeti identitás jelképeinek és mítoszainak megkérdőjelezése, hanem az etnikai elfogultság miatti félreértés hívta elő az etnikai sztereotípiákat, amelyek szerint ilyeneket csak egy szerb vagy horvát pánszláv gondolhat és mondhat ki, egy magyar hazafi nyilvánvalóan nem. A Tomassich-ügyben tehát a főszereplő mintegy védekezési stratégiaként saját maga etnicizálja cselekedetét, sugalmazva a feljelentők és a tanúk etnikai elfogultságát, hangsúlyozva, hogy ebben egyébként ő is osztozik. Ily módon került személye egy (etnokulturális) oldalra vádlóival, miközben az ellenoldalon csupán félreértett, önmaga által is elítélt megnyilvánulása maradt.

Természetesen fenntartásokkal kell kezelni Tomassich vallomásait és védőiratát, hiszen állása és megélhetése forgott veszélyben. Élhetünk a gyanúval, hogy érvelése kamuflázs volt, hiszen fent mellékelt védőiratában tulajdonképpen pontról pontra alátámasztotta kifogásolt állításait. Írása kétértelműségét azonban talán maga sem érzékelte; a banális nacionalizmus,² mint magától értetődő körülvévő környezet lényegi vonása ugyanis éppen ez az önkéntelen automatizmus: legtöbbször a legnyilvánvalóbb ellenmondásokat sem vesszük észre...

¹ „Ami a magyar urakat illeti, erre nézve megjegyzem, hogy mi négyen voltunk ott együtt. Wetsch úr, meg én régi tagjai voltunk a bizottságnak, dr. Kőszeghy és Keresztesy urak egész új emberek voltak, talán akkor voltak velünk először együtt. Engem nem ismertek. Azt hitték nyilván, hogy horvát vagy szerb nemzetiségű vagy pánszláv érzelmű ember vagyok, és e miatt magam is azon a véleményen vagyok, hogy amikor azokat az inkriminált kijelentésemet tettem, sértve érezték magukat hazafias felfogásukban és megbotránkoztak kijelentéseimen, mint ahogy én is megbotránkoztam volna azon, ha valaki előttem tett volna hasonló kijelentéseket.” „... én magam testestül-lelkestül talpig magyar embernek tartom magam, s mindazok, akik igen jól ismernek, igen korrekt, kifogástalan és meggyőződéses magyar embernek ismernek.” MÁV SZK Zrt. Archívum, FE.10015. 1/1935.efb. Jegyzőkönyv, 1935.05.31.

² Lásd pl. Egry Gábor: *Etnicitás, identitás és politika. Magyar kisebbségek nacionalizmus és regionalizmus között Romániában és Csehszlovákiában 1918-1944.* Napvilág Kiadó, Budapest, 2015. 357-358. o.